

Ești Anarhist? Răspunsul poate fi suprinzător

David Graeber

original, a fost preluată în 2009, tradusă în 2022

Cuprins

Dacă este o coadă pentru urcarea în autobuz, îți aștepti rândul și te abții să treci cu forța chiar și în absența poliției?	3
Ești un membru al unui club sau echipă de sport sau altă organizație voluntară unde deciziile nu sunt impuse de un lider, ci sunt făcute pe baza unui consimțământ general?	3
Crezi că majoritatea politicienilor sunt porci egoiști cărora nu le pasă în niciun fel de interesul public? Crezi că trăim într-un sistem economic care este stupid și incorect?	4
Chiar crezi în lucrurile pe care ți-le spui copiilor?(sau ce ți-au spus părinții tăi?)	4
Crezi că oamenii sunt fundamental corupți și malefici, sau că anumite tipuri de oameni(femei, oameni de culoare, oameni obișnuiți care nu sunt bogați sau incredibil de educați) sunt specimene inferioare, destinați să fie conduși de cei mai buni?	5

Probabil că ai auzit câte ceva despre ce sunt anarhiștii și ce anume cred ei. Probabil că aproape tot ce ai auzit este nonsens. Mulți cred că anarhiștii încurajează violență, haos și distrugere, că anarhiștii sunt opuși la orice formă de ordine și organizare, sau că sunt nihilisti nebuni cu bombe în mână. În realitate, lucrurile stau altfel. Anarhiștii sunt pur și simplu persoane care susțin că oamenii sunt capabili de a se comporta într-o manieră rezonabilă fără să fie forțați. Este o noțiune chiar foarte simplă, dar este una pe care cei bogați și la putere mereu au considerat-o a fi periculoasă.

La bază, sunt două aserții elementare. În primul rând, oamenii sunt, în mod normal, rezonabili și decenti dacă sunt lăsați să fie, și sunt perfect capabili să se organizeze pe ei și comunitățile lor fără ca cineva să le spună cum. În al doilea rând, puterea corupe. Anarhismul înseamnă doar a avea curajul să luăm principiile de bun simț pe care toți le recunoaștem și să le urmăm până la concluzia lor logică. Chiar dacă pare ciudat, în cele mai importante moduri, deja probabil ești un anarhist fără să realizezi.

Dacă este o coadă pentru urcarea în autobuz, îți aștepți rândul și te abții să treci cu forța chiar și în absența poliției?

Dacă ai răspuns "da", atunci ești obișnuit să te comporți ca un anarhist! Cel mai rudimentar principiu anarhist este auto-organizarea: ideea că oameni nu trebuie să fie amenințați cu acțiune penală pentru a fi capabili de a se înțelege cu ceilalți sau să trateze pe ceilalți cu demnitate și respect.

Toată lumea crede că sunt capabili de a se comporta rezonabil. Dacă ei cred că legile și poliția sunt necesare, motivul este pentru că ei nu cred că ceilalți sunt capabili de același lucru. Dar dacă stai să te gândești, nu cred ceilalți la fel despre tine? Anarhistele susțin că majoritatea comportamentului anti-social care ne face să credem că sunt necesare armate, poliții, închisori și guverne să ne controleze viețile, e de fapt cauzat de inegalitățile și nejustițiile făcute posibile de armate, poliții, închisori și guverne. E un cerc vicios. Dacă oamenii sunt obișnuiți să fie tratați ca și cum opiniile lor nu contează, e probabil să devină nervoși, cinici, chiar și violenți - ceea ce, evident, face mai ușor pentru cei în putere să spună că opiniile lor nu contează. Când oamenii înțeleg că opiniile lor contează la fel de mult ca opiniile altora, tind să devină incredibil de înțelegători. Pentru a scurta o poveste lungă: anarhiștii cred că majoritatea timpului puterea însăși, și efectele sale, face lumea proastă și iresponsabilă.

Ești un membru al unui club sau echipă de sport sau altă organizație voluntară unde deciziile nu sunt impuse de un lider, ci sunt făcute pe baza unui consimțământ general?

Dacă ai răspuns "da", atunci aparții unei organizații care funcționează pe principii anarhiste! Alt principiu rudimentar al anarhismului este asocierea voluntară. Asta e o simplă decizie de a aplica practici democratice în viața de zi cu zi. Singura diferență este că anarhistele cred că ar trebui să fie posibil să avem o societate în care totul este organizat în așa fel, toate grupurile bazate pe consimțământul liber al membrilor, iar astfel toate stilurile organizaționale sus-jos similare cu armatele, birocrațiile sau corporații imense, bazate pe lanțuri de comandă, nu ar mai fi necesare. Poate că nu crezi că e posibil, sau poate crezi că este. Dar de fiecare dată când ajungi la o decizie prin consens, în loc de amenințare, de fiecare dată când faci un aranjament voluntar cu altă persoană, ajungi la o înțelegere sau compromis prin luarea în considerare a situația sau nevoile particulare a altei persoane, ești o anarhistă. Chiar dacă nu realizezi.

Anarhismul este doar modul în care oamenii acționează când sunt liberi să facă ce doresc ei și când interacționează cu alții care sunt la fel de liberi, prin urmare conștienți de rezultanta responsabilitate față de ceilalți. Asta duce la alt punct cheie: deși oamenii pot fi rezonabili și grijulii când au de a face

cu egali, natura umană este în așa fel încât nu poate fi încredințată să acționeze la fel când este oferită putere peste alții. Dacă astfel putere cuiva, și aproape inevitabil o va abuza într-un fel sau altul.

Crezi că majoritatea politicianilor sunt porci egoiști cărora nu le pasă în niciun fel de interesul public? Crezi că trăim într-un sistem economic care este stupid și incorect?

Dacă ai răspuns "da", atunci ești de acord cu critica anarhistă a societății actuale - cel puțin în mare. Anarhiștii susțin că puterea corupe și că cei care își petrec întreaga viață în obținerea puterii sunt fix ultimii care ar trebui să o aibă. Anarhistele susțin că sistemul economic actual recompensează mai mult oamenii care se comportă în feluri egoiste și distructive decât oameni decenti, pășători. Mulți oameni simt asta. Singura diferență este că multă lume nu crede că se poate face ceva despre asta, sau oricum - și cei în putere cel mai probabil o să insiste - nu ceva ce nu va înrăutăți și mai mult lucrurile.

Dar dacă asta nu este adevărat?

Măcar avem motiv să credem lucrurile astea? Când chiar le testezi, majoritatea speculațiilor despre ce s-ar întâmpla în absența statului sau capitalismului se dovedesc a fi complet false. Pentru mii de ani oamenii au trăit fără guverne. În multe părți ale lumii, oamenii trăiesc înafara controlul guvernelor în ziua de azi. Și nu se omoară între ei. În mare parte își continuă viețile la fel ca oricine. Desigur, într-o societate urbană, tehnologică, complexă, asta ar fi mai complicat; dar tehnologia poate să facă problemele astea mai ușor de rezolvat. Nici nu am început să ne gândim la cât de diferite ar putea fi viețile noastre dacă tehnologia chiar ar fi pusă în folosul nevoilor noastre. De câte ore de muncă chiar am avea nevoie pentru a menține o societate funcțională - dacă am elimina toate ocupațiile distructive, fără rost ca telemarketeri, avocați, gardieni de închisori, analiști financiari, experți în relații publice, birocrați și politicieni, și ne-am redirecționa cei mai deștepți savanți de la armament spațial sau sisteme bursiere spre dezvoltarea mecanismelor în prevenția sarcinilor periculoase sau enervante ca minatul de cărbune sau curățarea toaletelor, și distribuim munca rămasă egal? Cinci ore? Patru? Trei? Două? Nimeni nu știe pentru că nimeni nu prea pune astfel de întrebări. Anarhistele cred că astea sunt exact întrebările pe care ar trebui să ni le punem.

Chiar crezi în lucrurile pe care ți-le spui copiilor?(sau ce ți-au spus părinții tăi?)

"Nu contează cine a început.", "Două greșeli nu fac un bine.", "Fă curat după tine.", "Tratează-i pe ceilalți cum ai vrea să fi tratat.", "Nu fi rău cu ceilalți doar pentru că sunt diferiți." Poate ar trebui să decidem dacă ne mințim copii când le spunem despre bine și rău, sau dacă suntem gata să ne luăm cuvintele în serios. Pentru că dacă duci aceste principii morale la concluzia lor logică, ajungi la anarhism.

Spre exemplu principiul că "două greșeli nu fac un bine." Dacă iei asta în serios, deja ai scăpat de aproape toată baza războaielor și sistemul de justiție. Același lucru se aplică la împărțire: mereu le spunem copiilor că trebuie să învețe să împartă, să fie atenți la nevoile altora, să se ajute între ei; apoi se duc în lumea "reală" unde presupunem că toată lumea este natural egoistă și competitivă. Dar un anarhist ar propune că de fapt, ce le spunem copiilor e corect. Cam toate realizările valoroase din istoria umană, toate descoperirile care ne-au îmbunătățit viețile, au fost bazate pe cooperare și ajutor reciproc. Chiar și acum, majoritatea dintre noi cheltuiesc mai mulți bani pe familie și prieteni față de noi înșine; deși cel mai probabil mereu o să existe oameni competitivi în lume, nu există motiv pentru care societatea ar trebui să fie bazată pe încurajarea a asemenea comportament, nici să nu menționăm forțarea oamenilor să concureze pentru nevoile de bază. Asta e în interesul doar celor la putere, care vor să trăim în frică unul față de altul. De asta anarhiștii vor o societate bazată nu doar pe

asociere liberă dar și pe ajutor reciproc. Adevărul e că majoritatea copiilor cresc crezând în moralitate anarhistă, iar apoi gradual sunt nevoiți să realizeze că viața adultă nu prea funcționează așa. De aceea mulți devin rebelioși sau alienați, chiar sinucigași în adolescență, iar într-un final resemnați ca adulți; singura consolare, deseori, fiind abilitatea de a crește la rândul lor copii și să prefacă cu ei că lumea e corectă. Dar dacă chiar am începe să construim o lume care este cel puțin fondată pe principiile acestea de justiție? Nu ar fi asta cel mai bun dar posibil pe care un părinte ar putea oferi copiilor lor?

Crezi că oamenii sunt fundamental corupți și malefici, sau că anumite tipuri de oameni (femei, oameni de culoare, oameni obișnuiți care nu sunt bogați sau incredibil de educați) sunt specimene inferioare, destinați să fie conduși de cei mai buni?

Dacă ai răspuns "da", pai, atunci, se pare că nu ești o anarhistă până la urmă. Dar dacă ai răspuns "nu", atunci e probabil că deja ești de acord cu 90% din principiile anarhiste, și, cel mai probabil, deja îți trăiești viața în mare parte în concordanță cu ele. De fiecare dată când tratezi o altă persoană cu considerare și respect, ești o anarhistă. De fiecare dată când ajungi la compromisuri rezonabile cu alții, ascultând ce are toată lumea de zis în loc de a lăsa o singură persoană să decidă pentru ceilalți, ești o anarhistă. De fiecare dată când ai oportunitatea de a forța pe cineva să facă ceva, dar decizi să apelezi la simțul lor al rațiunii și justiției, ești o anarhistă. Același lucru se aplică de fiecare dată când împarți ceva cu un prieten, sau decizi cine o să spele vasele, sau faci ceva în general luând în considerare corectitudinea.

Acum, ai putea spune că toate astea sună frumos și perfect pentru grupuri mici de oameni care se înțeleg între ei, dar e altă treabă când vorbești despre un oraș, sau o țară. Și deisgur este ceva ce merită discutat aici. Chiar dacă descentralizezi societatea și pui cât de multă putere e posibil în mâinile comunităților mici, vor fi o mulțime de lucruri care vor trebui să fie coordonate, de la căile ferate la direcția cercetărilor medicale. Dar doar pentru că ceva este complicat nu înseamnă că nu poate fi făcut în mod democratic. Ar fi doar complicat. De fapt, anarhistele au tot felul de idei diferite și viziuni privind cum o societate complexă s-ar putea organiza. A le explica ar fi cu mult în afara scopului unui text introductiv ca acesta. E suficient să spunem că, în primul rând, o mulțime de persoane au petrecut mult timp în crearea unor modele despre cum o societate cu adevărat democratică, sănătoasă, ar funcționa; dar în al doilea rând, și la fel de important, nicio anarhistă nu pretinde că are o schiță perfectă. Ultimul lucru pe care am vrea să îl facem este să impunem modele prefabricate asupra societății. Adevărul e că probabil nu ne putem imagina jumătate din problemele care vor apărea când încercăm să creăm o societate democratică. Totuși avem încredere că, geniul uman fiind ce e, astfel de probleme pot fi rezolvate, atât timp cât este în spiritul principiilor de bază - care sunt pur și simplu principii rudimentare de decență umană.

Biblioteca Anarhistă

David Graeber
Ești Anarhist? Răspunsul poate fi surprinzător
original, a fost preluată în 2009, tradusă în 2022

nymaa.org/surprise_anarchist

ro.theanarchistlibrary.org